

est Pater, ut constat ex communi sensu omnium. Præterea Durandus fatetur, hanc esse falsam: *Non Deus generat*, at vero respectu termini singularis impertinens est, quod ne-

gatio antecedit, vel sequatur, cum ille terminus non sit capax distributionis. Est ergo ibi vera contradictio: ergo si affirmativa est vera, negativa est falsa, quæ fuit regula proposita.

FINIS LIBRI SEXTI DE TRINITATE.

INDEX CAPITUM LIBRI SEPTIMI

DE TRINITATE.

CAP. I. <i>Sint-ne personales proprietates in Deo, quas in abstracto significare possimus.</i>	CAP. V. <i>Utrum proprietates constituentes et distinguentes personas, absolute sint.</i>
CAP. II. <i>De numero, et distinctione proprietatum.</i>	CAP. VI. <i>An proprietas sit origo, vel relatio.</i>
CAP. III. <i>An proprietates constituent divinas personas.</i>	CAP. VII. <i>Utrum relatio ut relatio constituat personam.</i>
CAP. IV. <i>Utrum proprietas constituens personam distinguat eam.</i>	CAP. VIII. <i>An persona in Deo dicat de formali relationem.</i>

LIBER SEPTIMUS.

DE PROPRIETATIBUS

QUÆ DIVINAS PERSONAS CONSTITUUNT, HARUMQUÆ CONSTITUTIONE.

Quamvis proprietates peculiare, et omnino propriæ personarum divinarum nihil aliud sint, quam relationes ipsæ, vel origines, tamen quia hoc ipsum non est a nobis demonstratum, necessarium fuit hoc loco de proprietatibus sub ac voce, quæ a relationibus, et originibus abstrahit, disputare. Et ob hanc causam prius de relationibus, et originibus sub propriis earum conceptibus, et nominibus

diximus, ut possemus melius hoc loco utraque cum proprietatibus conferre. Et quia proprietates a nobis accipiuntur, et nominantur hac voce, in ordine ad concipiendas, et distinguendas divinas personas, tanquam per formas, aut terminos, seu personalitates earum, ideo simul hic dicendum est de constitutione divinarum personarum, de qua D. Thomas, disputavit, 1. part., quæst. 40.

CAPUT I.

DENTURNE IN DEO PROPRIETATES PERSONALES, QUÆ IN ABSTRACTO CONCIPI, ET SIGNIFICARI A NOBIS POSSINT.

1. Circa hanc materiam fuit antiqua opinio Præpositivi, qui negavit, esse in Deo hujusmodi proprietates abstracte significabiles, nisi forte quoad modum loquendi, in quantum abstractum nomen sumitur pro concreto. Quam opinionem secutus est Gregorius 1, distinct. 26, quæst. 1 et 2, qui ait, ipsasmet personas posse proprietates appellari, non tamen esse in Deo aliquas proprietates, quæ possint a nobis concipi, ut existentes in personis, sed intransitive, (inquit) esse ipsas personas. Addit etiam, oratione complexa posse aliquid significari per modum proprietatis, quomodo *generare Filium*, dicitur Proprietas Patris: Nunc autem proprietatis modum dicit, non esse in re, sed in conceptione, et locutione nostra, quia complexio est opus mentis. Hi auctores fundati sunt solum in divina simplicitate, cui existimant repugnare hanc veluti compositionem abstracti, et concreti.

2. Hæc opinio a cæteris theologis communiter reprobatur, et merito, quia, si in re ipsa dissentiat a communi sententia, erit plus quam falsa, si vero tantum in modo loquendi, est impertinens, et sine fundamento, et vix permittit nobis uti vocibus aptis ad explicandum hoc mysterium.

3. Dicendum ergo imprimis est, esse in Deo veras, et reales proprietates personales. Quam assertionem sub his terminis censeo omnino esse certam: nam universa Ecclesia ita loquitur in præfatione Missæ Trinitatis, *In personis proprietas, etc.* Et Concilium Lateranense in capite *Firmiter. Hæc sancta Trinitas secundum communem essentiam una, et secundum personales proprietates discreta.* Plura statim adducam. Ratio manifesta est, quia ubi sunt res, et personæ realiter distinctæ, necesse est, ut aliquid sit in unaquaque illarum, quod aliis non sit commune, sed illi conveniat, alias impossibile est intelligere distinctionem: sed personæ sunt inter se realiter distinctæ, ergo in unaquaque persona est aliquid proprium illi: hoc autem proprietatem appellamus. Atque ita per distinctionem ejus, quod commune est, et ejus, quod est proprium, explicarunt hoc mysterium Patres omnes, præsertim Basilius, Epistola 43, et Gregorius Nyssenus, libro de

Differentia naturæ et hypost., Damascenus, lib. 1 et 3, sæpe.

4. Secundo dicendum est, has proprietates recte concipi et explicari hominibus abstractis. Hæc etiam conclusio est mihi certa ex usu omnium theologorum, imo et antiquorum Patrum. Nam Sophronius, in sua Epistola, actione undecima 6 Synodi, has proprietates *alteritates*, vocat, et *alterificas proprietates, quæ inconfuse unamquamque significant personam.* Nicephorus etiam Episcopus, in Concilio Ephesino, tom. 5, capit. 22, vocat *proprietates distinctivas personarum.* Idem fere habet Joannes Theologus, in Concilio Florentino, sessione 18, Nazianzenus, oratione 19, in sancta lumina, vocat *Filiationem, et generationem, et processionem, et ingenturam*, quam theologi innascibilitatem vocant: subditque: *Liceat enim perspicuitatis causa nomina fingere.* Multa similia habet Basilius supra, et lib. 2, contra Eunomium, circa finem addit: *Non enim demonstrativi proprietatum modi simplicitatis ejus rationem lædent, et infra ait: Deitatem esse communem, paternitatem autem et filiationem esse proprietates:* Hilarius, lib. 9, de Trinitate, expresse nominat, *nativitatem et innascibilitatem.* Cyprianus, de Cardinalibus Christi operis, capite de Nativitate Christi, circa finem dicit: *Christum vocari magni consilii Angelum, quia generationis et processionis intimas rationes revelavit, subtiliter astruens personarum proprietates et indissolubilis essentiæ unitatem.* Damascenus multus est in hac re, lib. 1, cap. 9 et 10, (ut interpres vertit) *innascibilitatem vocat ingignentiam, addens gignentiam et processionem.* Dicit etiam, *secundam personam producere filialiter, tertiam processibiliter:* utitur etiam nomine, *paternitatis* et aliis usitatis. Ac denique dicit: *Personas esse discretas caracterismo propriæ hypostaseos.* Similia legi possunt in Anastasio, in libro de Rec. fidei dogmatibus. Ubi dicit: *Unamquamque personam conformem sibi forsitan esse proprietatem significativam personalis subsistentiæ:* et specialiter utitur hac voce *gentura*, tribuens illam Filio. Sic etiam Tertullianus, libro contra Praxæam, cap. 2, has proprietates *formas personarum* vocat. Richardus de Sancto Victore, lib. 1, de Trinitate, c. 18, et Augustinus, in libris de Trinitate passim.

5. Ratio vero est manifesta. Nam imprimis conceptio divinarum proprietatum in abstracto non repugnat divinæ simplicitati, quin potius, quia abstracta concipiuntur a nobis, ut simpliciora, videtur modus concipiendi magis

consentaneus Deo, et ideo in Scriptura est multum usitatus. Sic enim dicitur Christus, *Unitas, Sapientia, Justitia*, etc. Unde advertit Bernardus, sermone 80, in Cantica, has locutiones esse aptissimas ad explicandam divinam perfectionem. Et ideo in Concilio Rhemensi non fuisse probatam explicationem Gilberti, dicentis, Deum vocari sapientiam, id est, sapientem, ac si non esset Deus ipsa sapientia per essentiam, quantumvis abstracte et simpliciter a nobis concipiatur. Ergo ex hac parte non repugnat, personales proprietates in abstracto concipere. Quin potius videri potest, modus concipiendi in concreto, repugnare simplicitati Dei: sed neque hoc ita est, quia non concipimus nos ibi concretum propter compositionem, sed propter perfectionem et subsistentiam. Nos enim non concipimus aliquid ut complete subsistens, nisi per modum concreti, illud concipiamus.

6. Neuter igitur modus concipiendi repugnat Deo, aut mysterio Trinitatis: aliunde vero necessarius est uterque concipiendi modus ad explicandum mysterium, ut dixit Nazianzenus, et ad respondendum hæreticis, ut dixit divus Thomas. Cum enim asseramus personas esse unum, et esse distinctas, oportet respondere hæreticis interrogantibus, in quo sint unum, in quo distinguantur: ad hoc ergo assignantur proprietates in abstracto, ut intelligamus, quibus quasi formis distinguantur personæ, quæ in essentia habent unitatem. Nec satisfacit, quod Gregorius ait, Patrem distinguere a Filio se ipso, seu quia Pater est: tum quia per hoc solum explicatur, qui sint illi, qui distinguuntur, non tamen quibus distinguuntur. Tum etiam quia cum ipsa concreta dicuntur, se ipsis distinguere, videntur ita discerni, ut in nullo conveniant, et ideo ad explicandam distinctionem, quæ talem unitatem secum admittit, aptissimus fuit usus harum proprietatum in abstracto.

CAPUT II.

QUOT SINT PERSONARUM PROPRIETATES ET QUOMODO A PERSONIS DISTINGUANTUR.

1. *Proprietas incommunicabilis.* — Suppono imprimis, hoc loco non appellari proprietatem omnem relationem, vel conditionem, non communem omnibus personis, sed illam tantum, quæ ita convenit uni personæ, ut nulli alteri conveniat. Nam, ut recte dixit Joannes Theologus, in Concilio Florentino, sessione 18:

Proprietas incommunicabilis non est, alias non est proprietas. Et iterum: *Substantia cum personis communicat, proprietates vero nequaquam communicabiles sunt.* Atque hac ratione excluditur spiratio activa a numero proprietatum, quia communicabilis est Patri et Filio. Quamvis enim in quadam Dialectica significatione posset dici proprium, quod alicui semper et ab intrinseco convenit, licet non conveniat soli: hic tamen non hoc modo sumitur proprium, sed ut distinguitur contra commune. Et ideo non dicemus esse proprium Patris procedere Spiritum sanctum, quia hoc est Filio commune. Ita ergo non dicitur proprietas, nisi quæ incommunicabilis est et ita uni personæ convenit, ut aliis convenire repugnet. Ratio vero nominis reddi potest, quia hæ proprietates abstrahuntur et designantur ad declaranda constitutiva propria personarum: hæc autem debent esse ita propria, ut nulli alteri sint communia.

2. *Proprietas positiva.* — Secundo advertendum est, si ad rationem proprietatis nihil aliud consideretur, nisi hæc conditio singularitatis, seu incommunicabilitatis, clarum esse, innascibilitatem sub numero proprietatum comprehendere: quia ita convenit Patri, ut alteri personæ convenire non possit, ut in superioribus declaratum est. Atque in hoc sensu dicunt aliqui, proprietates personarum divinarum esse quatuor, quod interdum significare videtur aliqui ex Patribus superiori capite relatis. Nihilominus vero addimus, ad rationem proprietatis pertinere, ut formaliter sit forma positiva alicui personæ omnino propria, et ex hac parte includi innascibilitatem a numero proprietatum. Quia, ut supra dixi, de formali tantum dicit negationem, licet ratione fundamenti dicat aliquam formam positivam, quæ non est distincta ab omnibus aliis proprietatibus, quia in sola Paternitate fundatur, ut supra indicavimus, et libro sequenti, latius dicemus, et sentit plane Augustinus 5, de Trinitate, a capite quinto usque ad octavum. Et Basilius, Epistola quadagesima-tertia. Itaque (ut quæstio de vocabulo tollatur) in hac significatione nunc nomen proprietatis concipimus, ut idem sit, quod nomen personalitatis. Ratio autem nominis est, quia proprietas hic vocatur forma constituens personam, eamque personaliter distinguens, persona autem non constituitur negatione, sed forma positiva. Et hac ratione innascibilitas inter notiones numeratur, quia cognitioni nostræ deservit, nos enim simplicia per negationes facilius concipi-

mus, in numero vero proprietatum non comprehenditur, quia per se et formaliter ad constitutionem personæ non spectat.

3. *Proprietates tantum tres.* — Ex his ergo concluditur, tres tantum esse in Deo proprietates personales. Sic dixit Richardus de Sancto Victore, libro primo de Trinitate, capite decimo octavo. In illa Trinitate tot procul dubio sunt proprietates, quot sunt personæ. Sic etiam intelligendum est, quod dixit Basilius, Epistola 43: *Filius in proprietate sua nihil cum Patre et Spiritu sancto habet commune.* Sic etiam libro tertio, capite tertio, ostendimus, esse in Deo tres personalitates, quia non possent personæ tres dici et esse, nisi tres haberent personalitates, quia substantia non multiplicatur in Deo, nisi multiplicata forma, quam nomen de formali significat: idem ergo est de proprietatibus, quæ idem prorsus sunt, quod personalitates, solaque voce distinguuntur. Atque ob eandem rationem, sicut personæ sunt tres realiter distinctæ, ita et tres proprietates realiter inter se distingui necesse est, sicut ibidem de personalitatibus et postea de relationibus ostensum est. Quare omnia, quæ de perfectione, existentia, ac subsistentia, trium personarum personalitatum, ac relationum diximus, de his proprietatibus dicta esse intelligendum est, quia sunt adæquate idem cum relationibus, ut paulo inferius ostendimus. Imo sub ratione proprietatis formaliter significantur, ut subsistentiæ personales sunt, et perfectiones reales. Denique, quod hæ proprietates non sint plures, quam tres, probatur facile, quia non sunt plures personæ. Item quia non sunt, nisi quatuor relationes et una non est proprietas.

4. *Objectio.* — Dices, plura, quam tria, sunt propria prædicata concreta, quæ de personis dicuntur, ergo etiam Proprietates in abstracto erunt plures, quam tres. Patet consequentia, quia a quolibet concreto potest suum abstractum cum proportionem abstrahi. Antecedens vero probatur, quia generans genitum, spiratum, sunt prædicata propria singularum personarum: Item Filius dicitur etiam verbum, imago, sapientia, et Spiritus sanctus dicitur donum, et amor.

5. *Responsio.* — Respondeo primo, non oportere, ut omnia prædicata propria formaliter sint de sumpta a proprietatibus, nam aliqua sumuntur ab originibus, ut nomen geniti, genitoris, et spirati: Origines autem proprietates non sunt, ut infra dicemus. Quia licet incommunicabilitate conveniant cum proprie-

tatibus, differunt, quia non significantur per modum formæ, seu per modum viæ, et tendentiæ, proprietas autem concipienda est, ad modum formæ, ut diximus. Unde secundo dici potest, omnia illa prædicata propria reduci ad tres dictas proprietates. Quia nomina originum reducuntur ad nomina relationum, sicut via reducitur ad terminum, vel principium. Quomodo dixit Augustinus 9, de Trinitate, capite 6: *Idem esse Filium, et genitum, et utrumque dici ad aliquid.* Alia autem nomina personalia unius personæ propria, unam, et eandem proprietatem important, ut in secunda persona esse Verbum, et Imaginem, non aliam relationem realem dicunt, nisi relationem Filii, ut suis locis ostendemus. Nomen autem *Sapientiæ*, vel appropriatum est, et non proprium, vel si sumatur pro sapientia genita coincidit cum nomine Verbi. Idemque cum proportionem est de nomine *Amoris*, respectu tertiæ personæ: nomen item *Doni*, solum addit denominationem, seu respectum rationis, ut suo loco etiam videbimus.

6. *Proprietas idem cum persona.* — Ultimo addendum est, Proprietates habere non aliter distinguere a personis, quarum sunt proprietates, quam propriæ relationes ab eisdem personis distinguuntur, ac proinde ratione tantum distinguere, cum virtuali fundamento in re. Conclusio est D. Thomæ, 1. part., quæst. 29, art. 4, quæst. 30, art. 1, quæst. 40, 1, et theologorum communiter. Eamque his verbis declaravit Bernardus, lib. 5, de Considerat., cap. 8: *Personarum proprietates non aliud, quam personas esse, fides Catholica confitetur; sumiturque ex illo Patrum principio. In Deo non distinguere quo est, et quod est, quod est Boetii, lib. 1, de Trinitate, et lib. de Hebdomadibus, Gregorius, lib. 9, Moralium, cap. 2, lib. 18, cap. 34, Augustinus 6, de Trinitate, cap. 6, et sequentibus. Omnia etiam, quæ supra de relationibus diximus, idem de proprietatibus probant, nam juxta sanam doctrinam infra tradendam, in personis divinis non sunt aliæ proprietates, præter relationes. Adde, quod licet aliquo modo distinguerentur inter se, quoad identitatem cum personis semper haberet locum ratio, quæ sumitur ex summa simplicitate Dei, et cujuscumque personæ divinæ. Aliunde vero esset major ratio de proprietatibus, quam de relationibus, quia essent (ut ita dicam) propinquiores, et intimiores personis, quam ipse relationes. Sunt ergo proprietates re ipsa ipsæmet personæ, sine distinctione actuali, quæ in re sit. Distinguuntur au-*

tem ratione ex modo concipiendi nostro eodem modo, quo relationes ut supra explicatum est, et ex sequentibus amplius constabit.

CAPUT III.

QUOMODO PROPRIETATES CONSTITUANT DIVINAS PERSONAS IN SUO ESSE PERSONALI.

1. *Opinio Gregorii.*—Gregorius, in 1, d. 26 et 27, sicut negavit proprietates in abstracto, ita negat, personas divinas illis constitui, et consequenter tollit omnino constitutionem. Fundamentum est, quia in re omnino simplici non est constitutio, sed solum se tota est et se ipsa etiam ab aliis distinguitur: personæ autem divinæ sunt omnino simplices: ergo. Et confirmatur, quia paternitas non constituitur aliquo alio, alias procederetur in infinitum: ergo se ipsa est talis et per se ipsam distinguitur a Filio, vel Filiatione, quod totum habet propter suam simplicitatem: tam simplex autem est Pater, sicut Paternitas, ergo idem de Patre dicendum est.

2. *Refellitur.*—*Personas constitui proprietatibus.*—Fortasse Gregorius in solo modo loquendi erravit, non tamen sine temeritate in re tam gravi a communi modo loquendi sanctorum et theologorum discrepavit. Duo ergo tanquam certam nobis constituenda sunt. Primum est, divinas personas vere constitui in suo esse personali. Secundum est, hanc constitutionem fieri per uniuscujusque proprietatem positivam, tanquam per formam determinantem personam ad tale esse, seu subsistere incommunicabile. Utrumque docent theologo statim referendi et sumitur ex Sophronio in epistola sæpe citata ubi dicit: *Personas figurari suis proprietatibus.* Nam per illud verbum *figurari* modo nobis accommodato declaravit determinationem et constitutionem. Sicut etiam Joannes Theologus, in sessione 19, Concilii Florentini dixit: *Personam constare essentia et proprietate*, similes locutiones inveniuntur in Damasceno, lib. 1, cap. 8, et sequentibus, et in aliis Patribus, quos referam.

3. *Ratio assertionis.*—Ratio vero utriusque propositionis est clara ex dictis. Nam primo in Trinitate sunt proprietates, quæ a nobis in abstracto concipiuntur, ut supra ostensum est, sed forma, quæ in abstracto sumitur constituit concretum, in quo est et quod ab illa denominatur: ergo. Præterea, unaquæque res constituitur in suo esse particulari et proprio, per formam sibi propriam: sed hoc modo compa-

rantur proprietates ad personas, et ideo Tertullianus et Basilius locis citatis, cap. 1, illas vocant *formas personarum*: ergo. Denique, communi modo ita loquimur, Deum Deitate constitui et esse sapientem sapientia, non obstante simplicitate, ergo similiter in præsentia.

4. *Qualis sit resolutio.*—*Prima opinio.*—Ut autem constitutionem hanc amplius declaremus et fundamento Gregorii satisfaciamus, inquirere necesse est, qualis sit hæc constitutio, rei videlicet, an rationis. Discipuli enim D. Thomæ convicti argumento Gregorii, dicunt esse constitutionem rationis, non realem. Ita Cajetanus, quæst. 40, art. 2, et ibi Torres et alii, Ferrariensis, in 4, contra Gentes, c. 26. Et citant nonnulla loca D. Thomæ in dicta quæst. 40, articulo primo, ad secundum, et art. 2, ad 1, et in 1, dist. 26, quæst. 2, art. 1. In quibus locis nihil fere invenio, unde hoc colligi possit, sed solum indicat, constitutionem hanc esse sine compositione, vel distinctione in re inter constituens et constitutum, quod verum est. Hinc vero sumitur fundamentum hujus sententiæ, quia non potest esse constitutio realis sine distinctione reali, seu ex natura rei. Quod probatur primo ex ratione Gregorii, quia nihil constituit realiter seipsum: Secundo, quia forma constituens est actus constituti, ergo ut realiter constituat, debet esset actus realis, sed non potest esse actus realis sine distinctione in re, quia actus realis dicitur habitudinem ad id, cujus est actus: ergo. Tertio, quia constitutio hominis ex animali et rationali non est realis, sed rationis, solum quia extrema non distinguuntur in re, quamvis utrumque eorum aliquid reale sit: ergo similiter. Denique, ipsum nomen constitutionis indicat conjunctionem, vel adunationem plurium in unum, ergo si illa non sunt plura re, sed ratione tantum, non potest esse constitutio rei, sed rationis.

5. *Argumenta contra primam opinionem.*—Hæc vero sententia nonnullas patitur difficultates. Prima est, quia constitutio rationis non est constitutio, nisi facta et cogitata, sicut ens rationis non est ens, nisi fictum, ergo propter illam solam non debuissent Patres et fere omnes theologo antiqui adeo esse solliciti de hac constitutione, et illam simpliciter asserere et constanter defendere; imo nihil aliud videtur, Gregorius voluisse. Cur enim negaret posse non cogitare, aut fingere modum constitutionis: Secundo, sicut Patres dicunt, personas constitui proprietatibus, ita et frequentius distingui proprietatibus: non distinguuntur

autem ratione, sed re ipsa, ergo et constituuntur. Dicit fortasse aliquis, licet distinctio personarum sit realis, tamen quod illa attribuitur proprietati potius, quam personæ ipsi secundum se, est per rationem tantum: quia non aliter proprietas distinguitur a persona: Sed hoc non recte videtur dici, quia in re ipsa personæ non distinguuntur se ipsis primo, quia in re habent essentiam communem et non proprietates, ergo in re ipsa distinctio est proprietates. Tertio hoc declaro accommodato exemplo, Pater enim generat Filium per intellectum et non per voluntatem, quod non est per rationem, sed in re ipsa, et tamen intellectus et voluntas Patris non distinguuntur actu in re, sed ratione tantum, ergo simili modo, quamvis paternitas et essentia non re, sed ratione distinguantur, nihilominus in re ipsa verum esse potest, Patrem constitui et distingui Paternitate et non essentia: ergo est talis constitutio in re ipsa. Quarto denique, quia si constitutio est ens rationis, constitutum est ens rationis: quis autem dicat personam divinam, ut constitutam sua proprietate, esse ens rationis?

6. *Secunda opinio refellitur.*—Propter hæc alii censent, constitutionem hanc et esse et appellandam esse realem. Hæc vero sententia duobus modis, et affirmari et defendi potest. Prior est, juxta opinionem Durandi et aliorum dicentium essentiam et relationes actualiter et ex natura rei distingui, inde enim optima ratio sequitur, personam divinam re ipsa coalescere ex relatione et essentia inter se unitis. At enim, ut supra argumentabar, ex illa sententia, non solum sequitur realis constitutio, sed etiam compositio, et ideo hæc opinio ex tali fundamento defendi non potest.

7. *Tertia opinio.*—Alius ergo modus, qui etiam non displicet aliquibus interpretibus D. Thomæ, est, ut dicamus, ad constitutionem concurrunt: sed satis esse quod in re ipsa vere sit aliqua entitas communis et aliqua propria, cum distinctione virtuali inter commune et proprium. Nam hoc satis est, ut illa persona, habeat suum esse personale et incommunicabile ex eo, quod est sibi proprium et non ex eo, quod est sibi commune cum aliis. Et hoc solum significatur nomine constitutionis. Et hoc videntur suadere objectiones factæ et illa præcipue, quod hæc distinctio virtualis sufficit ad multa alia, quæ realiter conveniunt ipsis personis: sicut enim Pater realiter communicat Filio suam naturam et non communicat paternitatem: ergo etiam in re ipsa po-

test Paternitate constitui et distingui et non natura.

8. *Objectio.*—*Responsio.*—Dices, hinc solum haberi, qualis est distinctio inter proprietatem et naturam, talem esse constitutionem, quia hæc servant proportionem, ut argumenta primæ sententiæ probare videntur, sicut ergo est distinctio tantum virtualis, erit etiam in re tantum virtualis constitutio, quæ solum est fundamentum constitutionis actualis, ipsa ergo actualis constitutio erit per rationem tantum, sicut actualis distinctio est per rationem tantum. Responderi tamen potest negando majorem, quia cum distinctione virtuali potest esse constitutio formalis. Nam de ratione constitutionis non est propria unio, sed salvari potest cum vera unitate inter constituentia, dummodo respectu constituti ita se habeant, ut ex formalitate unius habeat proprium esse, ex formalitate autem alterius solum commune: Hoc autem ita est in divina persona; nam in illa simplicissima entitate et est formalitas relativa et ab hac habet illa persona suum esse proprium et ab illa tantum esse commune: et ideo secundum relativam formalitatem distinguitur, non secundum absolutam. Hoc satis est ad constitutionem realem.

9. *Resolutio.*—In hac re mihi aliquando simpliciter placuit modus loquendi hujus ultimæ sententiæ, quia est aptior ad explicandum mysterium et ad intelligendos Patres, et prior opinio solum nititur in rigorosa significatione unius vocis *constitutio*. Nunc vero censeo, vitandam esse quæstionem de nomine et distinguendam vocem illam. Nam si per constitutionem intelligamus aliquem compositionis modum, solum est per rationem, et hoc solum probant fundamenta prioris sententiæ. Si vero intelligamus veram et propriam existentiam talis rei ex vi illius proprietatis, quam nos apprehendimus per modum formæ, sic est in re ipsa, sicut Deus vere est sapiens sapientia sua. Vel aliter (et in idem incidit) possumus hanc discordiam componere distinguendo; quia vel loquimur de hac constitutione quantum ad modum, quo nos illam concipimus, vel quantum ad id, quod per talem constitutionem declarare intendimus. Priori modo verum est, hanc constitutionem esse per rationem, ut priora argumenta probant. Nihilominus tamen, simul verum est, per constitutionem nostro modo sic conceptam significari aliquid, quod vere est in re ipsa, ut probant argumenta posteriora. Unde fit (quod est maxime notandum pro his, quæ disputanda sunt)